

TOTA UNA VIDA ENTRE EL CARRER TRAVALL I EL CARRER SANT JOSEP*

Paula Moliner Brau

**Aquest article s'emmarca dintre del projecte expositiu Vinaròs.jpg. La mirada fotogràfica de la gent del poble. Publicat en el número 2 de la revista Búnker (Espai Deformes, Vinaròs).*

PORTEN TOTA UNA VIDA VIVINT A LA CASA DEL CANTÓ.

La boda de Conchi i Pepe, 1971, pel fotògraf Alfonso.

Els colors de casa seua em recorden la barra de gelat de vainilla i xocolata. És una casa dolceta, com el gelat. Aquest matrimoni es va conèixer flirtejant pels carrers de Vinaròs. El iaio em contava que ell passejava amb els seus amics carrer avall, amb les mans a les butxaques. La iaia, en canvi, caminava carrer amunt amb les seues amigues, totes vergonyoses en filereta. Això era un costum del poble. Els grups s'encreuaven entre el carrer Major i el raval del Socors. Entre volta i volta pels carrers del centre, els meus iaies es van trobar.

Al Blau (un bar que es trobava on ara és el carrer del Doctor Santos) feien ball tots els diumenges i també per les festes de Sant Joan i Sant Pere. La meua iaia feia poc que s'havia mudat a Vinaròs amb la seua família. Un diumenge, les amigues de la iaia van anar al bar. Ma iaia, que no coneixia gaire el poble, les va seguir. Al Blau era típic que les xiques s'assegueren en tauletes i els xics anaren a traure-les a ballar. Aquella nit lluïa una tauleta amb Puri la del Nancy, Carmen la pèl-roja, Carmen la polimentadora, Tónica (que esperava reconciliar-se amb el nòvio destinat a la mili), Eva la de Madrid i ma iaia Conchi. La música ressonava forta. El iaio, que ja havia vist la iaia, va anar cap a la seua taula i la va traure a ballar.

Així va ser com es van conèixer els meus iaies. Ma iaia també em contava que li feia molta il·lusió casar-se. Es van casar el 1971 a l'església arxiprestal. Ella portava un vestit blanc i somreia per obligació: estava farta de tantes fotos. Allò que més li agradava de la idea de casar-se era tindre una casa pròpia. Tot i això, ma iaia m'explicava que les dones d'aquella època havien sortit de casa dels pares per entrar a casa d'un altre home, però diu la iaia que això ho feien per l'educació que havien rebut. Amb el casament, la iaia també va començar a treballar al camp per ajudar el iaio i els seus sogres. La iaia diu que es va faltar de plegar garrofes.

Passat el temps i els anys, els meus iaïos es van instal·lar en una caseta entre el carrer Traval i el carrer de Sant Josep, la mateixa on havia viscut la iaia del meu iaio. El carrer de Sant Josep també es coneixia com el carrer de l'Estisoreta, perquè tenia fama que les dones que vivien allí espentejaven la cortina i retallaven a qui veien passar. Aleshores, a la casa de la barra de gelat, a la planta baixa vivia el tio Pasqual (el sereno). A la primera planta vivia la senyora Maria, la cogombrera. L'any 1968 van tombar la casa i, gràcies als diners del camp i a un préstec, van construir l'actual casa de la barra de gelat. Els meus iaïos, Conchi i Pepe, es van posar a viure amb el tio Sebastián i la tia Nandi, cadascú en una planta.

Un estiu amb els de Madrid, (juliol de 1983 aproximadament), per Marisa Guimerà.

Quan jo vaig néixer, ma mare ja vivia allí, a la casa de la barra de gelat. Llavors, tenien molts de veïns: Marisa, Pepito, Lolín, Angelín, Pilar... El carrer Traval era encara de terra, sense asfaltar, amb una vorera trencada. Però això no impedia que els xiquets i les xiquetes jugaren per la via pública. Mentrestant, la meua iaia deixava la porta de casa oberta i cosia vestits a ma mare seguint patrons de la revista Burda. Pepita, que tenia una botiga de roba al País Valencià, ensenyava les dones a seguir els patrons i els donava consells per a cosir. Ma mare, amb un carret de joguet, jugava a ser mare entre la terra del carrer Traval. El tio Sebastián immortalitzava aquells moments amb la seua càmera.

Jugant al carrer de casa (1975), per Sebastián Brau Valls.

El temps volava i els xiquets es feien grans mentre jugaven al carrer. Marisa, la veïna, amb la seua Polaroid capturava el pas del temps i aquell carrer ple de pedres desmanegat, al costat de la casa de la barra de gelat. Quan va ser la comunió del tio Jose, Marisa també els va fer una foto.

La comunió del tio Jose, (maig del 1987), per Marisa Guimerà.

El carrer Traval va ser un dels últims de Vinaròs a veure's asfaltat. Unes fotografies de l'any 2003 mostren com l'ajuntament va intentar arreglar-lo: van llevar la terra i hi van tirar un poc d'asfalt i graveta, com qui fa un invent ràpid per eixir del pas. Aquell estiu, a mi em van vestir guapa per portar-me a les festes de Sant Joan i Sant Pere. Després, em vaig quedar a dormir a casa dels iaïos. Jo no en tinc records, d'aquell dia, però les fotografies mostren que jo només volia jugar amb la bicicleta que m'havia regalat el iaïo. La fotografia em recorda el primer cotxe que va tindre el iaïo, un Renault 5 verd llima. En aquell temps, tan sols hi havia dos cotxes així per Vinaròs.

Tio i neboda dormen a casa dels iaïos (2003), per Beatriz Brau Checa.

Mare i filla (2004), per Jose Brau Checa.

Amb el temps, els veïns es van cansar de la terra del carrer, ja que sempre estaven tirant aigua amb la mànega per no fer pols. Un dia, ma iaia va anar a l'ajuntament a protestar perquè arreglaren el carrer. Parlant amb l'alcalde, Juan Bautista Juan, i el regidor d'Obres i Servicis, José Ramón Tàrrega, aquests van dir a la meua iaia que, en acabar de fer obres al carrer de Santa Bàrbara (també conegut com el carrer del Poll), farien les obres al carrer Traval. El 18 de febrer de 2015 es liciten les obres.

MA MARE VA FER UN PARELL DE FOTOS PER DEIXAR CONSTANCIA DEL CANVI.

(1) Juan Bautista i Tàrrega al carrer Traval (18/02/2015), d'elperiodic.com.

(2) La iaia i Marta davant de casa (2015), Beatriz Brau Checa.

(3) Marta fent bombolles entre les obres del carrer Traval (2015), Beatriz Brau.

Acabades les obres, les xiquetes van continuar jugant al carrer, com sempre. La família creixia, i vam donar al tete Marco la meua bicicleta. Ell va ser el primer a jugar en un carrer Traval ja ben endreçat i pavimentat. Aquell canvi, l'esperaven amb candeleta els veïns, per ser un dels carrers més transitats del poble. No només s'estava començant a afavorir el pas dels vianants, sinó que també es va regular el trànsit per fer-lo més segur. Potser, però, qui més va notar tots aquests canvis va ser la bicicleta de joguet. La bici, que havia passat de mà en mà, d'una generació a l'altra, continua present en les fotografies i mostra com els objectes, quan es comparteixen, acaben carregant-se d'històries i records. Amb el temps, la bicicleta ha deixat de ser només un joguet per convertir-se en una peça de memòria familiar.

*laio i net, (27 de maig de 2023),
per Paula Moliner Brau.*

Tot i que el carrer ja estava ben endreçat, els xiquets van créixer i, sense adonar-se'n, van deixar enrere les vesprades de jocs, la bicicleta de joguet i els sopars a la fresca. Ara, com mostra la fotografia, els iaïos continuen eixint a la porta de casa amb altres veïns. El carrer Traval i el carrer de Sant Josep han canviat, però les fotografies ens tornen a la memòria aquells vells temps.

*Prenent la fresca al carrer (14 de juliol de 2025),
Paula Moliner Brau.*

Aquesta és la breu i resumida història d'una parella que porten tota una vida entre el carrer Traval i el carrer de Sant Josep. Tot i semblar ficció, fuig d'ella. Aquesta és la història dels meus iaïos.

**AQUESTA ÉS
LA HISTÒRIA
DE CONCHI,
UNA DONA
QUE VA
CASAR-SE
PER COMPLIR
EL SEU SOMNI:
TINDRE UNA
CASA PROPIA
ON CRIAR ELS
SEUS FILLS I
ELS SEUS
NETS.**

Vinaròs.jpg